

มติชนรายวัน
พ.ศ. 26 พ.ค. 54

สัมพันธไทย-จีน-อาเซียน

วราภรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ความสัมพันธ์ของจีนกับประเทศในภูมิภาคของเรามีความสำคัญต่อทั้งสองฝ่าย
อย่างเป็นที่ทราบกันดี ความสัมพันธ์ของไทยจีนนั้นแน่นแฟ้นและมีความราบรื่นทั้งนี้เนื่องจาก
ความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันในหลายระดับ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์นี้มีพลวัตรเสมออย่างน่า
ติดตาม ล่าสุดผู้นำจีนได้เดินทางไปเยือนอินโดนีเซีย และมาเลเซีย และประสบความสำเร็จ
อย่างมาก บางคนอาจสงสัยว่าทำไมไม่แวะไทยด้วย

ข้อมูลเรื่องการเยือนและคำตอบสำหรับคำถามดังกล่าว ผมขอเก็บไว้ในตอน
หลัง แต่ในส่วนแรกขอกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับไทย-จีนที่ละม้ายคล้ายกันอย่างน่าแปลกใจนั่นก็คือ
การเป็นสังคมผู้สูงอายุ

ตามคำจำกัดความของ UN ถ้านับที่อายุ 60 ปี สังคมใดที่มีสัดส่วนประชากรสูง
กว่าร้อยละ 10 ก็เรียกว่าสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ถ้าสูงกว่าร้อยละ 20 ก็เรียกว่าสังคม
ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society)

ถ้านับที่อายุ 65 ปี ตัวเลขดังกล่าวก็คือร้อยละ 14 และ 20 ขึ้นไปตามลำดับ

สำหรับไทยถ้านับที่ 60 ปี ปัจจุบันก็เป็นสังคมผู้สูงอายุไปแล้วด้วยสัดส่วนร้อยละ
11 ในปัจจุบัน (8 ล้านคน) และในเวลาอีก 20 ปี ก็จะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ด้วยสัดส่วน
ร้อยละ 20

สังคมที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากก็หมายความว่าประชากรส่วนที่เหลือต้องแบก
ภาระเพื่อ “เลี้ยงดู” คนสูงวัยเหล่านี้ซึ่งเสมือนว่าไม่สามารถ “เลี้ยงดู” ตนเองได้อีกต่อไป และ
ในประชากรส่วนที่เหลือจากผู้สูงอายุนั้นมีผู้มีอายุ 0-14 ปี อยู่ส่วนหนึ่งซึ่งยังไม่อยู่ในวัยทำงาน
ดังนั้นผู้แบกภาระก็คือผู้อยู่ในวัยทำงานทั้งหลาย (สมมุติฐานคือ “ความไร้ญาติ” ของคนอายุ 60 ปี
ขึ้นไปซึ่งปัจจุบันก็ไม่ใช่ความจริงแล้ว ดังนั้นจึงต้องรับฟังข้อสรุปไว้ครั้น)

หากใช้วัย 65 ปี เป็นเกณฑ์ของผู้สูงอายุก็จะพบว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุไทยและจีนนั้นคล้ายกันมาก จากสถิติของ UNFPA ของ UN ในปี 2005 จีนมีสัดส่วนประชากรเช่นนี้ร้อยละ 7.6 (ไทยร้อยละ 7.8) ปี 2010 จีนมีร้อยละ 8.2 (ไทยร้อยละ 8.7) ปี 2020 จีนมีร้อยละ 11.7 (ไทยร้อยละ 12.4) ปี 2030 จีนมีร้อยละ 15.9 (ไทยร้อยละ 17.4)

สำหรับสามประเทศคือญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ นั้นสัดส่วนดังกล่าวน่าหวาดหวั่นยิ่ง หากเรียงลำดับข้างต้นในปี 2005 สัดส่วนเป็นดังนั้น (ร้อยละ 19.9, 9.3, 8.5) ปี 2010 (ร้อยละ 22.6, 11.0, 10.2) ปี 2020 (ร้อยละ 28.5, 15.4, 17.9) และปี 2030 (ร้อยละ 30.8, 23.2, 27.5)

ญี่ปุ่นนั้นหนักสุด ปัจจุบันก็มีสัดส่วนถึงร้อยละ 22.6 อีก 10 ปี สัดส่วนนี้จะขึ้นไปถึง 28.5 และอีก 20 ปี จากปัจจุบันสัดส่วนคือร้อยละ 30.8 หากนับที่ร้อยละ 60 จะน่ากลัวกว่านี้มากเพราะปัจจุบันก็ประมาณร้อยละ 30 อยู่แล้ว

คราวนี้ขอกลับมาเรื่องความสัมพันธ์ของจีนกับประเทศในภูมิภาคของเรา ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น แห่งคณะเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ผู้ศึกษาเรื่องจีนอย่างชนิดเดินทางไปถึงที่ทุกแห่งหน ได้เขียนบทความชื่อ “เหตุอันใดนายกฯ จีน (บินข้ามไทย) ไปเยือนมาเลเซีย-อินโดนีเซีย” ไว้ที่น่าสนใจ ขอนำมาสื่อต่อดังนี้

“เมื่อปลายเดือนเมษายนที่ผ่านมา นายเวินเจียเป่า นายกรัฐมนตรีของจีน เดินทางมา “ทัวร์อาเซียน” นานเกือบสัปดาห์ด้วยการบิน (ข้ามประเทศไทย) ไปเยือนสองประเทศในอาเซียนที่อยู่ด้านใต้ของไทย คือ มาเลเซียและอินโดนีเซีย และประสบความสำเร็จบินกลับไปด้วยความชื่นมื่น

โดยเฉพาะที่อินโดนีเซีย นายกฯ จีนท่านนี้ได้ขึ้นเวทีร้องเพลงภาษาอินโด “Ayo Mama” ร่วมกับคณะนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยชื่อดังในกรุงจาการ์ตา จนสามารถเรียกคะแนนนิยมได้ไม่น้อยกว่าตอนที่ประธานาธิบดีสหรัฐฯ นายบารัก โอบามา เยือนถิ่นเก่าที่อินโดนีเซียเลยแล้วนายกฯ เวิน ยังหยอดคำหวานด้วยการบอกนักศึกษาอินโดนีเซียว่า “เริ่มรู้จักประเทศอินโดนีเซียตั้งแต่ตอนเด็ก เพราะเคยฟังเพลงภาษาอินโดนีเซียที่เก่าแก่เพลงนี้ และยังจำโทนของเพลงนี้ได้ดี” พร้อมย้ำว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีน-อินโดนีเซียย้อนกลับไปนานร่วมสองพันปีมาแล้ว

ส่วนการเยือนมาเลเซีย นายกษ เวินก็ได้นัดพบกับอดีตนายกรัฐมนตรีชื่อดังของมาเลเซียอย่าง ดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัด และยังสามารถเรียก ดร.มหาเธร์ ว่าเป็น “เพื่อนเก่า (เหล่าเผิงโหย่ว) ของประชาชนจีน” รวมทั้งการนัดพบกับอดีตนายกฯ อับดุลลาห์อาหมัด บาดาวีของมาเลเซียด้วยเช่นกัน

เรามาดูด้านเศรษฐกิจการค้า-การลงทุนกันบ้าง การเยือนทั้งสองประเทศในอาเซียนของผู้นำจีนรอบนี้ได้มีการลงนามในความร่วมมือและความตกลงหลายฉบับด้วยมูลค่ามหาศาล เช่น การร่วมลงนามในสารพัดความร่วมมือจีน-อินโดนีเซีย ทั้งด้านการค้า การลงทุน และพลังงาน ด้วยมูลค่ารวมกว่า 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในกรณีของมาเลเซียก็ได้ต่อยอดเดินทางในโครงการที่ทั้งสองได้เคยลงนามไว้ เช่น แผนสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำ และโรงหลอมอลูมิเนียมมูลค่า 11,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในซาราวัก เกาะบอร์เนียวของบริษัท State Grid Corporation of China และกองทุนเพื่อการพัฒนามาเลเซีย MDB รวมไปถึงการตกลงที่จะซื้อน้ำมันปาล์ม และทุเรียนแช่แข็งจากมาเลเซีย เป็นต้น

ทั้งหมดนี้จึงสะท้อนสิ่งที่ดิฉันขอเรียกว่า “ยุทธศาสตร์รุกลงใต้” ของจีนได้เป็นอย่างดี ซึ่งทั้งสองประเทศในอาเซียนที่ผู้นำจีนตั้งใจไปเยือนครั้งนี้ ต่างมีความสำคัญยิ่งสำหรับจีน ดังนี้

เริ่มจากมาเลเซียเป็นประเทศในอาเซียนที่มีมูลค่าการค้ากับจีนมากที่สุด แซงหน้าสิงคโปร์มานานร่วม 3 ปีติดต่อกันแล้ว โดยมีมูลค่าการค้ารวมจีน-มาเลเซียทะลุ 74,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ในขณะที่การค้ารวมจีน-ไทย เพิ่งจะแตะหลัก 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีที่ผ่านมา) ส่วนจีนเองก็ขยับขึ้นมาเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของมาเลเซียตั้งแต่ปี 2008 แล้ว

สินค้าสำคัญที่มาเลเซียส่งออกไปจีนคือกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 51.4 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดจากมาเลเซียไปจีน นอกจากนี้มาเลเซียยังเป็นผู้ส่งออกปาล์มน้ำมันไปจีนมากที่สุด โดยมีส่วนแบ่งในตลาดจีนมากถึงร้อยละ 60 ของปาล์มน้ำมันนำเข้าทั้งหมดของจีน

มาดูด้านการลงทุนกันบ้าง หลายท่านอาจจะไม่ทราบว่าในขณะนี้ภาครัฐกิจมาเลเซียได้เข้าไปขยายการลงทุนในประเทศจีนเป็นอย่างมาก จะขอยกตัวอย่างง่าย ๆ และเห็นกันชัด ๆ สัก 2 ธุรกิจของทุนมาเลเซียที่ประสบความสำเร็จและสามารถขยายกิจการครอบคลุมไปทั่วประเทศจีนจนแทบจะครบทุกมณฑลแล้ว กรณีแรก คือ ห้างสรรพสินค้า Parkson ของทุน

มาเลเซีย ซึ่งเริ่มลงทุนในจีนปี 1994 จนถึงบัดนี้ได้ขยายไปเปิดสาขาตามเมืองใหญ่ของจีนรวมกว่า 30 สาขา ส่วนอีกกรณีคือโรงแรม Shangri La ของเศรษฐีมาเลเซีย นายโรเบิร์ต ก๊วก เข้าไปเปิดโรงแรมแห่งแรกในจีนที่หางโจวในปี 1984 จนถึงวันนี้ได้ขยายกิจการเปิดให้บริการโรงแรมห้าดาวสุดหรูทั่วประเทศจีนแล้ว 32 แห่ง และกำลังจะเปิดอีก 11 แห่ง รวมไปถึงบริษัท Kerry Properties ของนายโรเบิร์ต ก๊วกที่ได้เข้าไปขยายอาณาจักรธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ตามหัวเมืองใหญ่ของจีนหลายแห่งเช่นกัน

สำหรับกรณีของอินโดนีเซีย แม้ว่าจะมิได้มีปริมาณการค้าและการลงทุนกับจีนมากมายเทียบเท่ามาเลเซีย แต่ต้องไม่ลืมว่าอินโดนีเซียมีขนาดเศรษฐกิจ GDP ที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน และยังเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในเอเชีย โดยเฉพาะชาวมุสลิม จึงย่อมมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์สำหรับจีน ที่สำคัญอินโดนีเซียเป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานที่จีนกำลังโหยหา

นอกจากนี้ในบรรดาประเทศในอาเซียนทั้งหมดอินโดนีเซียดูจะมีท่าทีไม่ค่อยปลื้มกับความตกลงการค้าเสรี ASEAN-China FTA จนถึงขั้นจะยื่นขอ renegotiate กันเลย และเมื่อปีกลายก็มีการออกมาเคลื่อนไหวของบางกลุ่มธุรกิจอินโดนีเซียเพื่อต่อต้านการทำ FTA ฉบับนี้กับจีน จึงไม่ต้องสงสัยว่าทำไมรอบนี้ผู้นำจีนต้องเอาใจชาวอินโดนีเซียถึงขนาดที่ต้องขึ้นเวทีร้องเพลงภาษาอินโดนีส์กันเลยทีเดียว ที่สำคัญในการเยือนรอบนี้รัฐบาลจีนยังได้ควักกระเป๋าให้การสนับสนุนเงินกู้แก่อินโดนีเซีย จำนวน 9,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ ในอินโดนีเซีย เป็นต้น

เพ็งนี้ก็ได้ว่ายังไม่ได้ตอบประเด็นที่จั่วหัวไว้ว่า “เหตุอันใดนายกฯ จีนบินข้ามไทยฯ” เอาเป็นว่า ขอฝากไว้ก่อน แต่ก็หวังว่าคงจะไม่ใช่เป็นเพราะสาเหตุที่พูดกันไปเรื่อยว่า นายกฯ จีนท่านนี้เกรงว่าจะต้องรีบหนีขึ้นเฮลิคอปเตอร์กลับบ้านมั่งกรดังเช่นเหตุการณ์ที่พฤษภาคม 2009 หรือก”
